

منطقچیلک ، آشیری بر وضوح قارشیننده حسک ، لا منطق نك بر عكس العملندن باشقا برشی دکلدرد . بو یاشامق و یاشارمق ایسته یین معمارلق آغاچنک کوکننده صو بولامانجه یاراقلریله ، قابوقلریله نله نه ایسته مه سی در . اونک ایچون رومانیزمک اثری بارلاق اولامادی . عضوی اولایان دگیشکلکر صنعت دهه پایدار اثر وجوده گتیره مه دیلر . یکی بر معمارلق آنجق یکی بر نلق ایله برلکده دوغابیلر . بزم زمانمز بویله بر دوغورمه ایچون مساعدمی در ؟ . . . نجه اوت ... چونکه بر کره دینی سلطه لک تام بر انحلاک و دینی قیمتلرک تام بر استقلاله شاهدز . سوکرامساوانجیلق عمدی اک متعصب بر دین عقیده سی کی یکی جمعیتلرده حکمفرمادر . فضله اولارق اشیا ، صحت ، حیات ، قونفور .. حقتده کی فکر لر مزی تمامیله دگیشدیرن مثبت علملرک تطبیقاتیله قارشیلایشورز . ینه فضله اوله رق ائزده به تون آرمه کی مالز مه به ایسته دیکمز شکل و بر دیره جک غایت اوستا بر واسطه ده واردر .. بوتون بو شرطلر یکی بر صنعتک بو یکی صنعتله برلکده یکی بر هویتک ظهورخی ممکن قیلاجقدر . حتی بو صنعت نجه ظهور بیله ایتمشدر . بونکله غریبه کی یکی معمارلق تلقیسی قصد ایدیورم . عنعنهدن قاعده دن ، موئیفدن آزاده بر معمارلق .. اصل انسان بر ات و کیکله بر روحدن مرکب اولدینی کی ، بوگون اصل معمارلق ده دورت کوشه یوزلی جمیلردن و بر معنادن عبارت . . چان قایا بولنده کی روس سفارتخانه سی نك معماراتی بزى بر جوق انتباهه دعوت ایده بیلیر . بن موسیقی مناقشه سی مناسبیله : « معماریده تورکک استلاقتیت و قبه ایله اولماز ! » دیدیگم زمان ماضی به گوزمی یومادم . کوزلرمی بر استقباله آجدم . جناب حق بیلن ایله بیلمه یین مساوی اولورمی ؟ بو یورمش . آکلایان ایله آکلایان ده هیچ مساوی اولورمی ! .

چاملیجه ۶ کانون اول ۹۲۶

اسماعیل صفی

تاریخ قارشیننده منور [۱]

اون دو قوزنجی عصرده فیضی بر انکشاف کوستردیکی ایچون اوک آلمغه باشلایان تاریخ ، عصر مزدهده ترقیسنه دوام ایدیور و دوره جغه یاقلاشمه اصلا بکزه میور ؛ حتی بعضاً او قادر طاشبورکه هر شیئی استیلا ایدیور . نه کیم ایوم ادبیات فا کولته لرینک جوغی ، عمومی بر رضا ایله ، سسزجه تاریخ فا کولته لرینه انقلاب اتمش کیدرلر . اسکی اسملرینی آنجق عنعنه حرمتیله محافظه ایدیورلر . بورالرده آرتق تاریخدن باشقه برشی یاپیلیمور . تاریخی تدقیقلر نرده ایسه محشری آکدیران بر [۱] لاین حرفلری دولایسیله یاپلمش ملاقاندن حاصل اولان مؤتفهمه قارشى تورک اوجاغنده ویرین قونفرالسدر .

ازدحامه یاقلاشمق اوزره در . بو طاشقینلق اوحالده درکه تاریخی نقطه نظرکز یوقسه هیچ بر شیئی محاکمه و استدلال اتمک حقتکز یوقدر . تاریخی نقطه نظرک تحکمی ایسته ایوم بوراده به قادر کلشدر . افراطک بو درجه سی تقیدی بحق دعوت ایدیور دیمکدر . انکار ایدیله مزکه تاریخ زمانزده جوق کینشک و درینک قازاندی . اولجه پک سطحی بیلدیگم اقوامه قوتلی ایشیقلر صادی و بر قبل تاریخ تأسس ایتدی . تاریخک ضبط ایتمه مش اولدینی اک ابتدائی انسانلرک طوبراقلر آلتنده قالمش اسکاتلری وال ایشلری چیقاریلغه باشلاندی ؛ بو سایه ده اک اسکی قوملری طابق امکاتلری حاصل اولدی . اولجه بر قاج امتیازلی ملته تخصیص ایدیلم تاریخ بوکون کلش کچمش بوتون بشریته تشمیل ایلدی . عنعنوی موضوعینی ده کینشکله رک یالکز بر صنف و یا زمهره ایله علاقه دار اولایوب مدیترک بوتون عناصرینی تعمیق اتمک یولنی طوتدی . یوز سنه اول هر هانکی بر ملنک تاریخی حقتده یازیلش بولونان شیلر بوکون کولونج افسانه لر اولدی . عتیقیات ، کتابه لک قرائتی علمی و انتقاد اصولی تاریخه یکی بر حیات و جیادت کتیردی .

تاریخه بو استقامت و انکشافی و بر دیره ن سبیلر بر جوقدر . اون سکوزنجی عصرک صوک نصفنده (هر کولانوم) و (پومیه ئی) کی یکی شهرک طوبراقلر آلتندن چیقاریله سی ماضینک حقیقی وارلیقه کتابلرده کی وارلنی آراسنده کی فرقی درین هیجانلر ویره رک اثبات ایتدی . بو دقیقه دن اعتباراً دها جوق مخیله و محاکمه به مستند تاریخ برینه تماماً شیئی یعنی ماضینک برک آلت و اوستنده بر اقدینی ایزلر و اثرلره مستند تاریخک اهمیت و قیمتی غلبه ایتدی . بو دیلمز و او بوقلایان اثرلری او یاندیرمق و اونلره دیل و برمک تاریخک باشلیجه وظیفه سی اولدی . ایسته یکی تاریخک کوزینی آچان ایلک شعله . بوکا صوک عصرده معارفک تعمی و بو سایه ده هر دلو استعدادده منورلرک جوغالیه سی ده ماضی بی هر وادیده قورجالایوب او یاندیره جق عمللر ییتشیدردی . دیگر طرفدن طبیعت علملرینک انکشافی و اصوللرینک مؤثریت و موقیبتی تاریخچیلره بر نمونه اولدی . آرتق بولرده تاریخی شیلرک حقیقتلرینه مماثل اصوللره وارمق ایسته به جکلردی . فضله اولارق دوشون هر آدمی ماضینک چکمه سی ممکن دکلدرد . اک کوچوک بر تأمل کندیمزک بر مبدأ اولایوب بر حاصله اولدیغنه انتقال ایتدیرمکه کافیدر . ملت ، وطن ، مدنیت ، هیچ شبهه یوق ، هب ماضیده یاپلمش و بزه قادر کلشدردی . شوخالده بو ماضی به قارشى درین بر تجسس دویماق ممکن اولامازدی . بزدن اول کیملر یاشادی ، نهلر یاپیدیلر ، ناصیل یاشادیلر ، بزه هانکی جهتلردن بکزه و هانکی جهتلردن بکزه مزلر ؟ بوتون بو مسئله لر بزى البته قورجالایه جق و بو احتیاج ایله آنالرمزک منشأ لرینه قادر چیقمق ایسته جکمز . بو تجسس یالکز بزده دکل اک اسکی دده لر مزدهده حصوله کلش و زمانلرینه کوره مورخلر

ییتشیدیرمشلردر . نره دن کلورز ، بز نه بز ؟ سؤلرینه و بر یله بیله جک جوابک یکی تاریخ ایله حاضر لانه بیله جکنه آرتق کیمسه نك شبهه سی یوق . وینه شبهه یوق که برک آلتنده و اوستنده او بوقلایان بونجه ماضی بقیه لرینی میدانه چیقارتمق و دیله کتیرمک ایچون یورولماز بر أمک ، طاقتفرسا بر مشقت ، دوامی بر دقت ، ککیش بر فراست ، زنکین بر حقیقت محبتی کی ده کرلی بر طاقم خصلتلر ایستر . یالکز تصدیق ایتلی که بو طرز مساعیدن جوق دها عذابی و بالخاصه یارایجی فعالیتلرده واردر . صنعت ، فلسفه ، علمی و تکنیق کشف و اختراعلرک توقف ایتدیکی دها و استلزام ایتدکارلی اضطرابی و یارایجی حیاتک قیمتی ده بام باشقه در . تاریخچی ، یومورطه سنی سکون ایچنده و بر دیک ایچون دوغورمه نك آجیلرینی بیلمز و بو سبیدن دوغوم اضطرابلری اوکا غریب و جوق کره معناسز بر قیورانه ، کلوب کچیجی بر قارین آغریسی کی کلیر . مورخک یارایجی فعالیتلر قارشیننده کی بو طبیعی و ضروری حسی بیلندکن سوکرا آرتق اوکا دوغورمنی بکندیرمک و قبول ایتدیرمک عذابی بر تکلیفدر . اوندن ایسته جک شیئی ، ماضی به دائر بزه ممکن اولدینی قادر یقینی و آمین تاریخی حقیقتلر و برمک اولاجکن تاریخ حیرانلری بوکون او قادر جوغالشدرکه خبرلری اولاندن بر اصناف لونجه سی ذهنیتی کوستریبورلر . کتبخانه لر دولوسی قالین و مسلسل جلدلرک آرقاسنه صیفینه رق کندیلرینه یابدقلمی قلعه نك مهابت و عظمتندن او قادر امیندرلرکه اونلرجه بشرینک مرشدی و جهانک نوری هب بو کتابلرده در . ایسته هر منوری : « باقالم دیمکه مجبور ایده جک مفرط بر ادعا ! . .

تکرار ایده لم : تاریخک فائده سی بو بوکدر . نه اولدیغیزی بزه ایضاح ایده جک عنصرلری آنجق او ، ویره بیلیر . تاریخ اولادجه همز اسراردن عبارت قالبرز . او ، بزى کندیمزه طانییور و بو صورتله ذکامزک ماضی به اطلاعنه و حاله صورت وصولنه عائد تجسس مزى تطمین ایدیور .

افسانه لری ییقیور ؛ بزى رومان عالندن حقیقت عالنه کورومکه چالیشور . ابدی و عالممول ظن ایتدیگمز شیلرک کچیجی و محلی شأینتلر اولدیغنی کوستریبور . باشقه مؤسسهره ، باشقه عرف و عادتلره ، باشقه یاشایشلره ، باشقه دوشونوشلره صاحب قوملر اولدیغنی و بو باشقه لقلرینه رغماً بولنرک پک اعلا آنکدار جمعیتلر تشکیل و مدیترلر یاراندق لرینی کوستریبور . بو صورتله بزى کندی نخوتزدن و هر شیئی کندیمزده ظن ایتمکدن قورتاره رق جدأ کوزل بر مره بی اولیور . یالکز بوردسی و بو مره بیلکی بز سیاحتله و سیاحلر واسطه سیله بوکونکی عالندن ده بلکه دها جانلی و مؤثر بر صورتده آلابیلرز . نینه کیم آنغلساقسون عرق صوک انکشافی تاریخدن زیاده تجارلرینک سیاحتلری سایه سنده تأمین ایتدی . حتی قرون وسطایی قاپایان و انتباه دورینی آچان عامل ، ماضی بی تدقیقندن زیاده شرقه سیاحت و تماس

ایتمک اولشدر . امین اولمالی که تاریخه جوق قابانان ملنلر بالنسبه اک آز سیاحت ایدنلردر .

تاریخک کندینه خاص اصل خدمتی ماضیه اولان حسرت و همزه اک کوزل بر مرهم اولماسیدر . معلومدرکه ماضی ساده جه برخاطره اولق اعتباریه انسانه افلاطونی بر محبت تلقین ایدر . بو محبتک فسونی بوتون رومانیکلرده کورولمش در . اورومانیکلرکه ماضینک طانی حسرتلریله اطرافلرنی ، اولان و یاراتان حیاتی کوروش اولشدردر . حال بوکه یکی تاریخ ماضی بوتون نقیصه و مزیتلریله ، اولانجه سفات و دبدبه لریله کوسترمکه غیرت ایتدیکی ایون ماضینک صیقینی واذلردن خالی ، سوزولمش صاف بر حیات اولمادیغنی میدانه چیقارمش و بو سایه ده روحلری ماضیه حسرت مرضیلکندن قورتاره دق حاله صاریلق میلی قوتلندیرمشدر .

حال بوکه تاریخپرستلرک غیرمشعور میلانلری ، تاریخی حالک لایغظی بر پایه سنه چیقارتمق اولدینی کورولور واورته به هانکی مسئله چیقسه اولا تاریخ ایله حل ایدیلک ایسته نیور . تاریخ ، بو امتیازه فی الحقیقه صاحب ایسه امین اولمالیدرکه اونک ایلك تصدیقجیسی بزم کی مجرد دوشوننلر اولاجق و اوپتیز نوکنز عذابدن قورتولارق اونی الی الابد تقدیس ایدر جکاردر .

فقط نه چاره که تقید شیمه سی انسانه بوسکون و تسلیمی بردر لواحسان اتمیور . فی الحقیقه کرک کندیمزک و کرک باشقه لریک تجربه لری بزی بر جوق خطالردن قورویور . بونکله برابر بونلر بزمه مع التأسف کافی کلور . ایچیمزده کیم وارکه قالان عمرینی کچمش عمرینک قالیلرینه دوکرک یاشامنی دوشونسون ؟ بونی نه برفرد ، نه ده بر ملت پایه بیلیر . یالکز ماضیه به کوره اداره اولونغه هر شیدن اول فطرتمز مانعدر . بز یالکز محافظه ایدیگی دکل ، عینی زمانده یاییگی و ایشله ییگی قوتلرز . دده لرمزک چارپشوبده موفق اولمادقلری بر جوق مشکلر اولایلیر . بوکا رغماً عینی مشکلرله بز و اولادلر مزده چارپشه جغز . بویله یاماسه ق هر نسلده تازه له تن قوت و قدرتلر نزه به صرف ایدیلر جکلر ؟ ملت ، وصی به محتاج برچوجقمیدرکه کندیسینی اداره ایدرکه امرلری هپ ماضیدن بکله سین ؟ بویله اولسه یدی « ترقی » و « مدنیت » دعوالرینک بر معناسی قالیرمیدی ؟ هر نسل بر قسم عنعنله وارث اولورکن بر قاچ عنعنه ده کندیسینی بر اقیور . ممکن اولان یاشایشلرک کافه سی ماضیده دکلددرکه استقباله ده نمونه اولسونلر ، تاریخده رجوع اولمادیگی کی توقفده یوقدر . فضله اولارق تاریخی تجربه ، علمی تربیه نک عیارنده دکلددر . مثلاً شمس منظومه سی دائماً عینی قانون یعنی ثابت حرکتلر داخلنده ده کذار ایکن جمعیت منظومه لری متمادی بر تحول ایچنده درلر . واقعا اجتماعیات دین علم بو منظومه لری کلی بر قانونی کشف اتمکی استهداف ایدیورسه ده هنوز بوقانونک نه اولایلر جکی حقنده مثبت هیچ بر فکر مز یوقدر . عملی تجربه لرمز ، ملنلرده احوال و ایجاباتک متصل دکیشدیکنی و بر زمانده کی تجربه لرمزک دیگر بر زمانده

تماماً قابل تطبیق اولمادیغنی کوستریبور . چونکه علمی ، تکنیک و ارادی عامللرک جمعیت منظومه لرینه دائماً یکی تأثیرلرله مداخله ایتدکلری کورولور . بوسبیدن تاریخی تجربه نک مطلق صورتده مطاع اولاجق بر فضیلتی قالمایور . اوندن آتیق اوده معاصر تاریخه عائد اولق اوزره بعضی تعلیمات آلابیلیر . یاشایان نسللر بونلری زمانک احتیاجلرینه کوره تعدیل و تصفییه ایدر بیلیرلر . اوزره ساده جه نیچون بویله اولدیغیزی کوستره بیلیر . بو « نیچون » ی بیلیمک شبهه سز علاقه یی چکه جک بر شیدر ؛ فقط یالکز بوقادار . هر نسل کندی کندیسنه شوسؤالی دائماً صورغه مجبوردر :

« ناصل بویله اولدیغیزی آکلادق ؛ فقط برده یکی احتیاجلر و یکی مانعلر قارشیننده ناصیل حرکت ایتک وار ؛ بونلره قارشی نه یایاچغز ؟ » ایسته برسؤال که بونک جوانی آرتق تاریخ ویره مز ؛ و بزم نه اولق لازم کلدیگیزی ونه اولایلر جکیزی سویلیه مز . برسؤالک جوانی بوکونکی عرفان و بوکونکی حیات و قدرتلر مزدن آلابیلیر . ایش بونقطه به کلدکن صوکرماضیدن بیهوده بره عتل دانیشمقله وقت قایب ایدر جکیزه بوقیمتلی زمانی حالک واستقبالک احتیاجلرینه صرف ایتکی اوکره نلم . صوکر تورتک انقلابی ، اسلام مدیتیدن غرب مدینته کچمک ایچون بر یچق عصر دنبری توالی ایدن جمله لریک بر شاه اثری اولدی . نسلزه نصیب اولان بو ظفر تمام اولق ایچون بزدن و اولادلر مزدن معظم جهدلر ایستیور . بونک ایچونده استقبالی حاضر لاق اوزره حالی دریندن تدقیق ایتمکه محتاجز . صوکر انقلاب ، بوروح و ذهنیتله حرکت ایتسه یدی حالز نه اولوردی ؟ تاریخ فتوالرینه قالمه یدی عجباً هیچ رشیته دوقونه بیلیرمیدک ؟ تاریخک « نقلچی » نقطه نظری یاننده برده فلسفه نک آکلایچی ، « ترکیچی » نقطه نظری واردر . فلسفه نک یالکز مجرد دوشونجه لره ایتنا ایتدیکنی ظن ایدنلر فلسفه یی حقیقی اولوشی ایله کورمه یینلردر . هیچ بر جنس و حقیقی فلسفه مجرد دوشونجه به ایتنا ایتمه مشدر . هر زمانک جنس فلسفه سی دورینک تاریخی و علمی مطالعه لرینه استناداً ترکیبی یامشدر . تورکلک صوکر زمانلرده ضیا کوک آلپ بک کی جنس بر ترکیبی و بونی متعاقب بویوک غازی کی بر اق والسی بردها یتشدیرمه سه یدی تاریخک تعلیماتی حال واستقبال ایچون بزه نه ویره بیلیردی ؟

منحصراً تاریخی برهوا قادر ملنلرک صحته مضر اولان برشی یوقدر . بویله برهوا جوالیتی تنبیه ایتک شویله دورسون بالعکس کورتوروملکی دعوت ایدر . تاریخ ، برنوع اجتماعی وراثتدر . ملنلر هر نسلده بوکا توارث ایتکله برابر هر نسلده زمانک محیط ، احتیاج و تربیه سیله هم کندینی هم ده ماضیسی یکیدن بوغوره ق کندی میراثی بر اقیور . بوکونکی تردسز و ایمانی ملتجیلکمز ملی بنیه به یابانچی و اونک طرفندن قابل تمثیل اولمایان هر شیئی ایرکیچ بنیه سندن طر ایدر جکدر . دینی بر تأثیر ایله قبول ایتدیگمز عرب حرفلری امتجیلک بنیه و مفکوره سی ایچنده یاشادیغمز دورلر ایچون مشروع و ضروری اولایلیردی . نیته کیم بو دورده تورک

یاساسی ده اولاقه و بالآخره مجله طرفندل بلع ایدیلمشدی . بینه بون تأثیرلرله درکه سلطانه برده خلیفه کک قازاندرلشدی . بونلرده عرب حرفلری کی ماضیه زده عصرلر یاشامش مؤسسهر اولدقلری حاله بوکون موجود دکلددرلر . ملی حیاته هیچ بریارلری قالمادیغنی بر عصرلق مکرر تجربه لره ثابت اولان سلطانه « خاقانلق » توجیه ایدرکه تولوبی دیر یلمتک ایسته یینلرده هپ تاریخدن ملهم اولبورلردی . شبهه یوق که هر تبدل ، هر انقلاب کوچ و حتی قورقونجدر . فقط اوندن جوق دها قورقونج اولان شی بزم خنجره ، بزم تجوید ، بزم تلفظ و بزم صرف و ذوقزه اصلا اویمایان برالفبانک تورکجه مزده تولید ایتدیکی تجانسزک و تأسیس ایتدیکی قاپیتولاسیونلردر . ایسته اصل درد بوراده در . قرائت ، املا قولایلقلری مسئله نک روحی اولقدن جوق و زاقدرلر . شیمدی معهود سوء تفهمه کلیم : بوندن بر یچق آی اول بینه بوکر سیده « ملتجیلک مفهوم تک تحلیلی » نه دائر یایدیم بر مصاحبه ده بو مفهومک « تمثیل قانونی » ایله خلاصه اولونه بیلر جکنی سوبله بزم یعنی زمانده عصر مزک اک بوکک فیلسوفلرینک آئرلرنی تورکجه نک قدرت و قابلیتنی کوسترمک عشقیله ترجمه ایدن بر آدام ناصیل اولورده بر یچق آی ظرفنده تماماً ده کیشه بیلیر ؛ نیته کیم بوکا تک بر غزته محیطنده کی بر قاچ یازنجیدن باشقه اینانان اولمادی . جوق مبتدی بر مخبرک فکرلری آ کلایه رق بزم ده حیرتمی موجب اولاجق بر ملاقات عجیبه سی نشر ایتمه سی و بزم اونک صنعتته اعتماد ایدرکه طوئدینی نومی قونترول ایتمه مکلمک جدی و خیری بر جریانی فاجعه به قلب ایتدی . بونی همان اوکیجه شدله پروتسو ایدرکه جوق حتی اولارق « آقسام » غزته سندن شکایت ایدر جکدم . بو ائنده بر قاچ غزته جی آرقداشم بونک بر مخبر خطاسی اولدیغنی بز آکلادیغمز کی قارئلرده آ کلایه جقلردر . مخبر ، لسانه اعتماد سز لغه عائد علاوه ایتدیکی اوجله یی تکذیب ایدرکه بر فقره یی کندیسینی یازسین . مسئله بو صورتله توضیح ایدر ؛ شدتلی بر تکذیب و شکایت یازارسه کز هم کنج مخبره یازیق اولور ؛ هم ده غزته به آغیر کلیر ، دیدیلر . بزمه آرقداش لرمک غزته جیلک روحی حقنده کی اختصاصلرینه اعتماد ایدرکه یالکز قیمتلی مسلکداشم نجم الدین صادق بکه شفاهی شکایتده بولونمقله اکتفا ایتدم و عینی زمانده فؤاد بک وسائر عزیز آرقداش لرمه حقیقی آ کلایتم . ملاقاتدن بر قاچ کیجه اول بینه عینی آرقداش لرمه عصری آئرلرک ترجمه سنده کی مشکلاتدن بحث ایدیوردرق . بومجلده « آقسام » غزته سنک مخبری ده آره مزده بولونیوردی . بزم ؛ بومشکلانک بعضاً فی الحقیقه طاقتفرسا اولدیغنی ، فقط کندی حسابمه اصلا مایوس اولمادیغنی و بوقبیل تجدد و انبیا دورلرنده هر ملتک لسان خصوصنده عینی مشکلاته معروض قالدیغنی و نیته کیم آلمانلرک (لایپتیچ) زمانده بواسطه ایلری کچیردکلرنی وقط بوحال اینی دوشونلری اصلا مایوس ایتمه دیکنی و از جمله بونلرک باشنده (لایپتیچ) ک اولدیغنی و فی الحقیقه بر مدت صوکر آلمان لسانک شایان حیرت بر صورتده انکشاف ایتدیکنی و بروقتلر فرانسزجه به غبطه ایدن آلمان لسانک بوکون اصطلاحات زنگینلکی اعتباریه

فرانسز عالی‌رنی غبطه ابتدیره جک بر حاله کلدیکی
 و بو عظیم انقلابک اک مهم عاملی ملتجیلک حیاتی
 اولدیغنی و بزمده عینی سعادتیه محقق ایره جکزی
 سوبله شدم. ایسته کنج مخبر بوفکرلری بالآخره
 بدن آلدینی ملاقاتله معلومکز اولان غریب شکله
 صوقشدر. کنج مخبرک بوغریبه بی قصداً یابدیغنه اصلا
 احتمال و برمیورم. یالکز بوکی مسئله لرده مخبرک ایده جک
 برسوبده اولمادیغنی آکلشیلور. بوم بوتون قباحتم
 «آقسام» غزته سنه اولان مخبر و بونک تأثیریله
 کوندردیکی مخبره اعتماد اولمشدر. حتی «آرتق
 اخشاب شهر یاشامایور، یانیور» طرزنده سوبله دیکم
 برسوزی «اخشاب اولرمزی یاقیوروز» طرزنده افاده
 اتمه سی فضله ایضاحانه حاجت برافاز ظن اییدیورم.
 ایسته مسئله نك حقیقتی بوندن عبارت. بونقطه ده
 جلال ساهر بک افدینک کوستردیکی فضله تلاشه مقابل
 حتی حامدوفواد بک افدیلرک بر علم آدامنه یاقیشه جق
 بصیرت و تأنی بی اختیار ایتلری کنجلره علمی تربیه نك
 فضیلتی حقنده کوزل بردرس اولسه کرک. تصادفک
 دوغوردینی بو آچی بر سوء تفهم بنجه چوق کوزل
 ومعنوی برنمره و برمشدر.

بو اوزون مصاحبه دن دیگر بر مقصدم مسئله بی
 عصیت و شانناز تهلکه سندن قورتاره رق حر بر تفکر
 ساحه سنه صوقشدر. لاتین حرفلری حقنده «آقسام»
 غزته سنه بر قاج آی اول و بر دیکم ملاقاتده «بودعوانک
 علمداری اولقی داعیه سنده اولمایوب آنجق ده موقرات
 تورکیه نك حر بر فردی صفتیه حرفلر حقنده کی رأی
 و حیاتی سوبله بیله جکمی بالخاصه تکرار ایشدم»
 بو کونده عینی قراردهیم. کندی حسابیه تورک
 لسانک الیوم کندی روح و احتیاجنه مطابق بر
 القیاسی اولمادیغنه بو مسئله بی ایر کچ تورکک عالمنک
 حل ایتک اضطرارنده قاله جغه قائم. برده بوتون برمانک
 مشترکاً حل ایده بیله جکی بر مسئله بی بر آدامدن بکله مک
 و بونده اصرار ایتک بر تجاهل عارفدن باشقه برشی
 اولمسه کرک. ملی حیاتک تمیل قانونی کوریوروزکه
 سیاست، حقوق، دین، اخلاق، اقتصاد، معماری
 و الخ هر ساحه لرده کی حکمتی هر کون آرتدیریور. البته
 بر کون عینی قانون، ملتجیلک حیاتیله بر لکده دوغان و ملی
 روحک عملی تشکیل ایدن القیاسله سنه ده حل ایده جکدر.
 بونی یامادجه عرب و فرس دیلرینک لسانمزه تأسیس
 ایتدک لری نجانسنرک و قاپتولاسونلردن قورتولمایه جق
 و عینی زمانده اک متکامل اولان استانبول لهجه سی
 بوتون تورکر آرسانده عینی صورتده تلفظ و تحریر
 ایدیله جک مشترک بر لسان اولمایه جقدر. کچنلرده فرانسز
 مجلس مبعوثاننده آلسان شیوه سیله سوز آلمقی ایسته بن
 بر مبولتک (پوانقاره) طرفندن منع ایدیلدیکنی غزته لرمن
 یازدیله. تورک خنجره سنک اصلا تاظ اتمه دیککی (ذ،
 ض، ط، ع، ح، خ) حرفلری القیاسمزه دوردجه
 و بو خصوصده لسانمزه مطابق جذری بر تعدیل
 یاعده جقه تورکجه مزمتجانس و مستل بر لسان اولمایه جقدر
 فکرندهیم. بو فکریم ایچون بی قورقونق ایسته ییلر
 فکری حیاته خبرلری اولمادن یایدوس بوروسی
 چالقدلرینک غالباً فرقتده دکلدلر. تصور ایدیکز که

محترم بر مدرسک یابدینی تاریخی بر استدلالی بالذات
 کندیبی بر علم یقین و مطلق حقیقت اوله رق ادعا
 ایتیه رک «قناعتمه کوره» دیدیکی حالده بونی «عدک
 حکمی» نداسیله اورته نه آتمق و یابر تورک القیاسی طرفدا.
 رلغنی بر کفر درجه سنه جیقارتمق صنی بر غیرت دکله
 محقق مرضی بر بیجدر.

واقعا بوتون علملرکی تاریخی غایه بی ده بالنظریه
 حقیقتی کشف ایتکدر و بونک ایچوندر که هرمنور اوکا
 اعتبار ایدیور. فقط پراتیکده او، چوق کره
 «تایلجو» اولمشدر. برده تاریخده هر کس ایسته دیکنی
 کوره بیلیر. بیطرفلنی مسلک اتخاذا ایتدیکنی سوبله بن
 اک آغیر باشلی مورخلر بیله چوق کره سوزلرینی
 طوعش دکلدلر. تدقیق ایتدیکنی زمان و شخصیتلرک
 یا حامیسی و یا خصمی اولقدن قور تولش مورخلره
 بن راست کله دم؟ شبه یوق که تاریخی حقیقت واردر
 و بوکا وثیقه لردن اصول دائره سنده استفاده ایدیلکله
 واریایلر. یالکز بو صورتله واصل اولونان تاریخی
 حقیقت دخی چوق کره وثیقه لره کوره بر حقیقت اولوب
 اصل تاریخی حقیقت دکلدلر. تاریخ، بزه آنجق تاریخی
 حقیقتلری وثیقه لره کوره ناصیل تصور ایده بیله جکزی
 اوکره تیر. حال بوکه بوتصور، بهمه حال اصل تاریخی
 حقیقتک کندیبی دکلدلر.

ایسته بونک ایچوندر که برمنور، تاریخه مطلق بر
 حقیقت دیه دایاناماز و اون یکانه مقتدا، یکانه فکر
 هر یبسی و یکانه هر شد طانییه ماز. نرده قالدی که
 الیوم آرتق بوتون دارالفنونلرده ماضینک معطالریله
 حالک تدقیقاتنه مستند ترکیلر یاپه جق اجتماعیات
 کرسیلری وجود بولمشدر. بوکی مسئله لر حقنده
 ترکیبی بر نقطه نظر سردایتمک آرتق بوکی متفکر لره ترب
 ایدیور. تاریخک، ماضی به عا ئدمکن مرتبه صحیح
 معلومات طویلامق و ترکیب یاپه جقه اجتماعیات اساسلرینه
 رعایت ایتکدن فضله بر صلاحیتی قائم ایشدر. نظری اجتماعیاتک
 غایه سی اجتماعی خط حرکتلرک قانونلرینی بولقی اولدینی
 حالده هنوز بوتکمله واصل اولمادیغنی ایچون فعلیائنده
 چار ناچار تقریبی بر طاقیم خط حرکت قاعده لری
 استخراج ایده بیله جک بر مذهب و یا فلسفه سیستمی
 اولقده یعنی ده اچوق عقله، حسن سلیمه و اولولشره
 تمایل ایتکده در.

الحاصل : اجتماعی مسئله لر حقنده الیوم هیچ بر
 معرفت شعبه سی تام معنا سیله مثبت و قطعی بر حکم
 و بر مک صلاحیتنده اولدیغنی ادعا ایده من. بویله
 اوله یدی نه ده موقراسی به، نه ملت مجلسلرینه، نه ده
 اجتماعی مسئله لرده مناقشه و مجادله به حاجت قالدیدی.
 بر کوپرو یایمق ایچون ناصیل دوغروندن دوغرویه
 مهندسنه مراجعت ایدیورسه اجتماعی مسئله لری ده
 تماماً اجتماعیات مهندسلرینه تودیع ایدردک. مع التأسف
 حقیقت بو مرکزده دکلدلر. اجتماعی مسئله لر ده
 چوق زمانلر، بلکه ده ابدیاً آل برلکی و دهالرک
 ایشیق لریله حل ایدیله جکدر.

مصطفی شکیب

صنعت

یالکز سنک کزدیکک باغچه ده آچاز چیچک ،
 بزم دیاریمزده بیک بر بهاری صاقلار ...
 قولزدن طوتارق سن ایسترسه ک بزی چک ،
 اینجینر دوز جاده ده داغده کزنه آیاقلر .

سن ، قبه سنده اینجه بر موزاییق آرازده ،
 کزه رسک قرق عصرلق بر معبدک اینجی ؛
 بزی اوبالاندیریر بر خط کورسه ک دووآرده ،
 بزه هیجان ویریر بر پارچه قیریق جینی .

سن رقصنه دالارکن ایچک تیره دریندن
 چیچکلکی بر سخنده بر بیاض کله بکک ،
 بزمده قلبمزی قیملداتیر یرندن
 طوپراغه دیز ووروشی داغ کی برزیبکک .

فیرطنه بی آ کدیران اورکسترا سسلری
 بر ثورپه مه کتیر بر سنک سیکیرلریکه ،
 اضطراب چکنلرک آجیقلی نفسلری
 بزده کچر اک حزین بر موسیقی یرینه .

سن آ کلایان بر کوزله سوزه رسک اوزون اوزون
 یابانجی بر شهرده بر کوزله هیکلنی ،
 بز دویارز اک بوبوک ذوقنی روحمک
 کورنجه بر کویلونک قیوریلمایان بلنی

باشق صنعت بیلیمز ، نوکرده دوردرکن
 خارها نماسه بر موضوع کبی آناطولیمز :
 آرقاداسه ، بز بوبولده مانیلر طرندوردرکن ،
 سقا اوغورلر اولسونه ... آریبلیور بولمز !
 آقره ، کانون اول ۱۹۲۶
 فاروق نافه